

טיפול פסיכותרפויטי — האם הבעיה רק "ייחוד"?

לכבוד העורך,

פרופ' משה הלוי ספירו במאמרו: "דיני ייחוד כטיפול פסיכותרפויטי" (לעיל עמ' 212-219), דן בשאלת איסור ייחוד של מטפל המתייחד עם מטופלתו, ונוטה להחמיר.

לאור תצפיות במכון סדנת אנוש בירושלים, בו אני משמש כיועץ תורני, אבקש להעיר מספר הערות.

דומני שבמאמרו לא טיפל הכותב בעיקר. המאמר דן בפרטים של דיני ייחוד הכרוכים בטיפול פסיכותרפויטי אך אינו דן כלל בשאלה העקרונית יותר — האם מותר לאיש להגיש עזרה וטיפול מסוג זה לאשה. זאת משתי סיבות:

א. שיטת הטיפול.

ב. "קדושים תהיו".

א. שיטת הטיפול הפסיכותרפויטי מבוססת על נבירה וחיטוט כעברו של האדם, ביצוריו, תחושותיו ורגשותיו. זאת מתוך הנחה שמעשיו וכוונותיו של האדם מושפעים במידה רבה מיצרים קמאיים ודחפים מיניים (ע"פ פרויד). שיטה זו אינה מדגישה די הצורך את הבחירה החופשית ומתעלמת מאחריותו של האדם למעשיו. כן מתעלמת היא מרגשותיו הרוחניים ומנשמתו של האדם בכלל ושל היהודי בפרט. התפיסה היהודית אינה גורסת כי ההווה כפוף לעבר, כפי שמתארת הפסיכולוגיה המערבית. לכן עדיף כי מטפל ירא-שמים יימנע מעיסוק-יתר בנסתרות אלא ינסה לבנות אצל המטופל הווה המבוסס על נתוני ההווה תוך התוויית דרך לעתיד. גישה כזו אינה עוסקת ביצרים או בעבר חשוך אלא מדגישה את החיובי. היא עוסקת באור כדי לגרש את החשיכה.

ב. "קדושים תהיו". אמנם נכון שדיני הקדושה וגדרי שמירת הצניעות נקבעו בכללים הלכתיים כרוורים אשר חלילה לנו לסטות מהם, אך נוסף לאלו קיים מושג שהגדירו הרמב"ן היטב (ריש פר' קדושים) והוא שגם אדם השומר גדרי התורה ונזהר בהם יוכל להיחשב ל"נבל ברשות התורה". ניתן למצוא לבעיה פתרון הלכתי טוב בפרטים השונים של דיני ייחוד (וכותב המאמר אף מצביע עליהם במאמרו), אך הטיפול הפסיכותרפויטי, מצד עצמו, דורש קיומם של קשר, הבנה והזדהות עמוקים בין המטפל למטופלת, ולפיכך חורגת שאלה זו מדיני ייחוד של רופא, למשל (עיין גם בפרק ג' מן המאמר הנ"ל). קשר מוצלח בין מטפל ומטופלת יגרוור, כמעט תמיד, קירבה יתירה ותלות ריגשית של המטופלת במטפל, על כל הסבך העלול להיות כרוך בקשר מעין זה.

ובחזו"ל: "ואת הנפש אשר עשו בחרן" (מדרש רבה, פר' לך לך) "...למה נאמר אשר עשו — א"ר הונא: אברהם היה מגייר את האנשים ושרה את הנשים". דבר זה תמוה — מדוע שרה היא המגיירת את הנשים? שהלא כדיני גירות בשו"ע יו"ד, סי' רסח, סע' ב-ג, מבואר שכדי לגייר אשה דרוש בי"ד של שלושה (כמו באיש המתגייר) והם אשר מודיעים לה מצוות קלות וחמורות (עיי' שם סעיף ב, ובגמ' יבמות מז, ע"ב), ובפניהם מקבלת הגירות על עצמה עול המצוות וטובלת (סעיף ג' ועיי' גם בט"ז, שם ס"ק ט'). אם כך, מדוע נזכרה כאן שרה כמי שמגיירת את הנשים.

אולי נראה לפרש כי ודאי הוא שהגירות נעשתה כפועל ע"י אברהם ובית-דינו, אלא שהגירות כרוכה גם בלימוד מעמיק ובהכנת השקפת היהדות, ולא רק במצוות שמודיעים לה בזמן טבילתה. תפקיד זה מוטל היה על שרה. מוכן שאין בכך כי אם סיוע קל לדיעה שקשר בין-אישי עמוק הקשור בדרך זו או אחרת לנפש, צריך שיתבצע בין אשה לרעותה דווקא.

מכל האמור לעיל נלע"ד כי קשה למצוא היתר לטיפול בין גבר לאשה ויש להמליץ על טיפול חד-מיני.
מוכן שאין לנו לעשות אלא כל שיוורנו גדולי הדור.

ככבוד רב,

אברהם פקטר.

(מקור: אסיא מט-נ (יג, א-ב), תמוז תש"ן, עמ' 173-174)